

Miloslav Mrazík - Mráček

LÁSKY ZA ČASŮ NORMALIZACE

Miloslav Mrazík - Mráček

**LÁSKY ZA ČASŮ
NORMALIZACE**

Milí čtenáři,

před rokem se mě zeptal přítel, proč jsem ještě nenapsal aspoň několik řádků o tom, jak jsme za Gustáva Husáka prožívali totalitu. Odpověděl jsem, že ti skuteční kontrarevolucionáři, jak nás tehdejší mocní ocejšovali, spíše mlčí, jenže přítelova slova mi pak už nešla z hlavy, a tak jsem jednou otevřel šuplík s příběhy z normalizace a opět jsem se přenesl do doby, která je pro naši mladou generaci bezmála neznámou minulostí.

A poněvadž od normalizačního režimu uplynulo už hodně roků a mezitím i ledacos z těch demokratických ideálů poněkud vyčpělo, nikoli ovšem vinou těch ideálů, zavzpomínal jsem raději v humornější poloze. Ani za “totáče” jsme totiž my, údajní antisocialističtí extremisti, neztráceli smysl pro humor a recesi. Možná, že právě to nám v tom politickém dusnu pomáhalo přežít.

*Postavy v těchto příbězích nejsou totožné se žádnou žijící postavou,
i když se leckterý čtenář může domnívat, že se s nimi již setkal.*

ŘÍJNOVÁ A ŠAMPAŇSKÉ

„Tak aby vám to bylo jasné, vy pivní žraloci, toho pětadvacátého října alias sedmého listopadu to na nějakou revoluci v Petrohradě nijak nevypadalo,“ řekl jsem kámošům. „O sedmém listopadu se vyprávějí legendy, kterým už ani sami soudruzi nevěří. Kdyby kápli božskou, šli by fofrem od válu. A poněvadž se jim k lopatě nechce, pořád jen žvaní. S tou listopadovou revolucí v Rusku to bylo kapánek jinak.“

To jsem řekl, když za mnou na podzim do kotelny přišli kámoši, údržbář Tonda a instalatér Beďa. Oba pracovali v nedalekém lázeňském městě a zrovna se vraceli z politického školení. Takové a podobné akce tehdy před výročím Říjnové revoluce pořádaly snad všechny podniky. Partajní funkcionáři na to obzvláště pečlivě dbali zejména po osmašedesátém, kdy se už začala rozjíždět kola normalizační mašinerie. Ruská revoluce pro ně byla příležitostí, jak potvrdit svoji stranickou pevnost a odbojné občany pokropit živou vodou leninského, správněji ale kasárenského komunismu. Tehdy jsme k němu měli opravdu hodně blízko, nebylo se co divit, že soudruzi využívali každé příležitosti, jak přesvědčit pomýlené ovečky o nezbytosti ruské revoluce, která otrásla světem.

„Hele, Míro, povídej, jak to tenkrát bylo,“ mrkl na mě podsaditý blondák Beďa. Chtěl opět slyšet moji verzi o bolševické revoluci.

„Hned se dozvíš,“ usmál jsem se potěšeně. Byla to výzva k debatě, při které jsme si nemuseli dávat pozor na jazyky. V hospodě, obvykle plné fízlů a fízlíků, by to bylo dost o hubu.

Kluci se posadili na rozvrzané židle, které jsem do kotelny přitáhl ze skládky, nejprve ale sáhli do výklenku ve zdi, kde jsem v kbelíku chladil pilsnerskou dvanáctku, orosená hrdla lahví obrátili do svých věčně vyschlých klapáček, uznale kývli, že pivko má správnou teploturu, spořádaně si krkli, pěnu ze svých úst a týdenních strnišť mrskli na betonovou podlahu a čekali, že začnu vyprávět.

„Jak vám říkám, to, co se o revoluci v Petrohradě vypráví, jsou jenom líbivé fráze a banality. Pochopitelně upravené, jako snad všechny legendy. Ve skutečnosti to tenkrát na nějakou světovou událost vůbec nevypadalo. Už brzy ráno to od Něvy setsakramentsky táhlo, a nízká mlha, která se nad městem neslyšně plížila jako kontrarevoluce, ta taky nevěstila nic dobrého. Námořníci, seřazení před Vladimírem Iljičem, zimomřivě se choulili do svých zmuchlaných vaťáků, a soudruh Lenin na tom nebyl o moc líp. Hnedka při snídani se totiž trochu chytil s Krupskou. Naděжда byla z jeho věčného konspiračního schůzování už celá nevrlá, asi jako každá ženská, když je mužský pořád z baráku, tak mu něco peprného řekla, jenže Vladimír Iljič si to nenechal líbit, cosi jí na to odbrkl, a poněvadž nechtěl vést dlouhé rozpravy na téma osobních vztahů, radši se vytratil z dosahu jejího jazyka. A jak teď obhlížel pospávající námořníky, jeho nálada byla na bodu mrazu.“

„Dneska z toho asi už nic nebude,“ řekl. Sklesle si prohrábl bradku, která mu v té ranní mlze námrazou celá zešedivěla, a obrátil se na Trockého, co si o tom myslí.

„To zas přeháníš, Vladimíre Iljiči,“ nasouhlasně odpověděl Trocký. Už se v duchu viděl se svými vojáky v Zimním paláci, ve jménu revoluce tam zatýkal nepřítele Kerenského.

„Promiň, soudruhu, ale asi by bylo lepší dnes to odložit,“ vzdychl zas Lenin. „Copak to nevidíš?“ Ukázal na zívající námořníky. Ti se opírali jeden o druhého, jako by se právě vrátili z nočního flámu a mysleli už na vyhřátou postel, ne na útok. Úzké bajonety, nasazené na puškách, hrozily, že spíše zraní klimbajícího souseda, ne Kerenského důstojnickou chátou.

Trocký chtěl Leninovi něco odseknout. Nelíbilo se mu, když se u vedoucích soudruhů projevovala nejistota. Byl toho názoru, že váhavost je záhubou každé revoluce. A tu světovou si bez ruské nedovedl představit. Sáhl do kapsy dlouhého pláště, že se nejprve vysmrká, než Vladimíru Iljiči řekne, co si o jeho pochybách myslí, jenže právě v tu chvíli k němu vítr donesl jemné bouchnutí. Bylo téměř neslyšné, jako když v dálce někdo vzdychne, Trocký měl ale dobré uši a zaslechl je. Zpozorněl. Na výstřely z Aurory, které byly tehdy smluveným znamením k zahájení útoku na Zimní palác, to nevypadalo. Uklidněně se zas vysmrkal, že se mu to jenom zdálo. Když ale zvedl hlavu, jeho citlivý nos začichal jak mladý ohař, větrící v remízku parádního srnce nebo koroptvičku. Trocký nedůvěřivě potřásl hlavou, jako by to, co ho při tom napadlo, nebylo možné, a pak zahučel: „Představ si,

soudruhu Lenine, tu drzost. My tady mrzneme, a ten parchant Kerenský chlastá v Zimním paláci šampaňské.“

„To tenkrát řekl Trocký?“ zeptal se Tonda.

„Drž klapačku,“ uzemnil ho Beďa. „Byls v Rusku? Byls v řiti. Viděls cara? Viděls kulový, tak čuč.“

Tonda uraženě zmlkl, mohl jsem pokračovat ve své historce o říjnové revoluci.

„Jaké šampaňské?“ zeptal se Lenin. Napadlo ho, že Trocký už z toho dlouhého čekání na revoluci blouzní.

„Žádný nesmysl, Vladimíre Iljiči. Přeci vím, co cítím,“ uraženě se ohradil Trocký. „Ta menševická banda si právě v Zimním paláci dává do fifáku. Mají vína plné bedny. A je to ten nejlepší francouzský šampus, který si pravidelně z Paříže objednával car.“

„Právě to tenkrát oznámil Trocký soudruhu Leninovi,“ řekl jsem. „Možná, že ho ani nenapadlo, co tím způsobí. Jeho slova o šampaňském v Zimním paláci totiž zaslechli nejbližší námořníci. Rázem pokřáli, ospalost z nich spadla, bleskově si tu bublinkovou novinu sdělovali od úst k ústům. A potom už šlo jenom o to, kdo z nich bude v Zimním paláci dřív.“

„Říkáš, že tak začala ruská revoluce? No nazdar...!“ Beďa nevěřicně zakoulel očima.

„Jestli ve Francii šlo při revoluci o chleba, a začaly ji ženské, proč by tu ruskou nemohly mít na svědomí bedny šampusu? Ženským a děckám chleba, mužským šampaňské,“ meditoval Tonda.

„Šampus a revoluce, to se mi nějak nerýmuje,“ namítl Beďa.

„Třeba tomu nevěřte, ale tak to tehdy bylo,“ ujistil jsem kámoše. „Kerenský se dopustil tragické chyby, když si hned po ránu dával se svými důstojníky šampaňo. Třískat u snídani ke kaviáru vychlazené francouzské sekty a nedomyšlet, že by to mohl ucítit fajnšmekr Trocký, to byla veliká nerozvážnost. Tehdy měl Kerenský i štěstí, že po snídani ze Zimního paláce brzy zmizel. Námořníci ho tam už ne-načapali. Těm to ale bylo fuk. Čtyři dny a čtyři noci chlastali.“

„A co na to soudruh Lenin?“ zeptal se Beďa. „Popíjel se svými spolubojovníky?“

„Blázníš? Lenin si tehdy nedal ani slzičku,“ bránil jsem rudého cara. „Jako perfektní stratég dokázal tu bublinkovou euforii využít. Dokud byli námořníci pod parou, vyhlásil vládu sovětů. Asi mu došlo, že strízliví vítězové by mu ty sověty mohli ještě rozmluvit. Prostě Lenin byla prognostická bedna.“

„A mazaná,“ řekl Tonda uznale.

„No jasně. Lenin byl setsakra mazaný, ale ne mazavka,“ upozornil jsem Tonda. „Vladimír Iljič tehdy snad jako jediný přesně zanalyzoval politické a ekonomické poměry v tehdejší ruské společnosti. A nejen v ruské. I tu západní měl dobře přečtenou. Všichni ostatní politici mu sahalí sotva po kotníky.“

Tak jsem kámoše školil v kotelně. Legendu se šampaňským ode mne slyšeli už možná pětkrát, ale pokaždé, když se blížil začátek listopadu, chtěli ji slyšet znovu. A bylo jim putna, jestli to bylo zrovna tak, jak jsem o tom mluvil. Měli už po krk politických řečí a žvástů, nebavilo je každoročně chodit s lampiónem v průvodu jak poslušné stádo. A pokecat si bez hospodských fízlů mohli jenom v kotelně.

Tam totiž soudruzi se svými informátory nechodili. Velice ochotně takové fleky u lopaty nechávali bezprizorným. A především nám, antisocialistickým pravičákům, jak nás titulovali. Možná někteří i věřili, že práce s lopatou ty *politické pomýlence* zušlechťí.

Po osmašedesátém to pro nás, co jsme až příliš hlasitě odmítali srpnový vojenský zásah pěti *spřátelených armád* v Československu a byli za to uklizeni do kotelen, mělo i jisté výhody. V zimě tam bývalo teploučko, kotle se už od poloviny září až do poloviny května nepřetržitě cpyaly sokolovským hnědým ořechem, stačilo každou hodinu nasypat jim pár koleček uhlí, vybrat popílek a mohli jsme si nerušeně číst. Třeba stranicky neproověřenou literaturu. V kotelnách cenzoři nebyli.

Většinou jsme se scházeli my tři, údržbář Tonda, instalatér Beďa, a já.

Když jsem se jako zaškolený topič v kotelně tehdy ocitl, normalizace u nás už zdárně rozkvétala. Kluci se za mnou občas stavili, aby mě naučili nejen udržovat správnou teplotu v kotli, ale navíc mi vysvětlili, jak vařit gulášovou polévku ze špekáčků se štiplavou papričkou, jak se hraje lízaný mariáš. Ten mi totiž nikdy moc nešel.

A jednou, to se opět blížilo říjnové mecheche, přišel Beďa s nápadem, který se nám okamžitě zalíbil.

„Když si mohl šampaňské doprávat menševik Kerenský a ruští námořníci, proč ne i my?“ zeptal se.

Nadšeně jsme souhlasili a den před výročím Velké říjnové jsme měli koupené dvě lahvinky bzeneckých bublinek a dvě znojenské Venuše. Pečlivě jsem je chladil v uhelně.

Aby to mělo opravdu šmrnc, obstarali jsme ještě šunkové chle-
bíčky, salám, sýr a ruský kaviár. Beďa, který měl velmi přátelské styky
s pohlednými prodavačkami na sídlišti i v lázních, přinesl balíček bra-
zilské kávy a kilo banánů.

Do chlebičků jsme se s chutí pustili až po deváté večer. To už
oslavy v ulicích a na náměstí končily, hloučky dětí se s rozsvícenými
lampióny loudaly domů. Všichni přítomní byli obohaceni o nová a
smělá ujistění, že socialismus nad kapitalismem brzy zvítězí. Tak to
aspoň říkal Vasil Bilak.

Až před dvaadvacátou hodinou přišel náš okamžik. Beďa bouchl
první láhev.

„Na Lenina, nebo si připijem na pravičáka a menševika Keren-
ského?“

„A co třeba náš hodný Gustáv Husák? Na toho si nepřipijeme?“
zeptal jsem se, abych Beďu nadzvedl.

„Ten přece nemiluje šampaňské, ale slovenskou žinčicu,“ chechtal
se Beďa.

„Třeba se mýlíš, má citlivý nos po Trockém.“

„Už první doušky šampaňského nám zachutnaly. Dokonce i Ton-
dovi, který dával přednost plzeňskému. Jiné pivo by si možná dal,
kdyby se ocitl na Saharě a nic jiného k pití by tam už neměli. A do-
konce při druhém pohárku zapředl filozofickou rozpravu na téma,
jestli je náš sekt stejně kvalitní, jako je ten francouzský, co pili námoř-
níci v Zimním paláci.“

„Na Francii v tom nikdo nemá,“ mínil.

„To nevíme. Ještě jsme nepili španělské ani italské,“ namítl jsem.

Na šampaňském jsme se neshodli. Beďa tvrdil, že moravské se francouzskému vyrovná, Tonda byl přesvědčený, že francouzské nikdo netrumfne.

„Kdyby francouzské nebylo jednička, car by si je přece nenechal posílat z Paříže,“ uvažoval. „Na jejich šampaňské, sýry a gilotinu je vždycky spolehnutí. Právě v tom Francii nikdo netrumfne.“

Byla to hodně silná slova. Začali jsme se dohadovat, jakou roli v boji za svobodu Francouzů sehrála gilotina, a nad třetím pohárkem jsme Tondovi přiznali, že vývoj v Evropě musel zákonitě směřovat od gilotiny k ruské Auroře.

Ta debata nás tak rozpálila, že jsme bouchli další lahvinku. A hned dvě současně, aby to aspoň trochu připomínalo výstřely z Aurory. Potichu jsme v suterénu otevřeli okno a obě zátky jako slavnostní salvu vypálili do podzimní sychravé noci.

Než jsme ale po způsobu petrohradských námořníků stačili zařvat urá, z venku se ozvalo drsné: „Kurva, Pepo, někdo po nás střílí.“

„Co blbneš, Jardo,“ zasmál se nějaký Pepa. „To se ti jenom zdálo.“

Opatrně jsme vykoukli ven a strnule sledovali dva milicionáře. Leželi přímo před kotelnou. Podle modrých uniforem to nemohl být nikdo jiný. Větší z chlapů byl tlustoch ve středním věku a funěl, jak si mačkal břicho, druhý byl naopak střízlík. Pušky ležely vedle nich v trávě.

Při pohledu na milicionáře nám vychlazené bublinky tekly na ruce a na desku umakartového stolu, stáli jsme ale jak solné sloupy a slyšeli, že tlustoch rozmrzele říká: „Sakra, Pepo, přeci vím, co jsem slyšel. A hvízdlo to kolem mě.“

„Ty tak něco slyšíš...“, odbrkl Pepa. „Já zase cejtím šampus. Někdo tady slaví.“

Napadlo mě, že ten, co větrí šampaňské, musí mít nos jak svého času soudruh Trocký. Mezitím Beďa, stojící nejbliže ke dveřím, přiskočil k vypínači a zhasl. V nastalé tmě si za našimi zády spokojeně odfukovaly kotle, a venku se mezi sebou přeli milicionáři.

„Pepo, fakt, slyšel jsem dvě rány. A byly to pecky jak z devítky.“

„No pecky jo,“ řekl Pepa. „Taky jsem to slyšel. Jenže já furt cejtím šampus.“

„Zajdi si hned k doktorovi, asi máš něco s nosem,“ řekl vztekle Jarda, a po chvíli váhavě dodal: „Nemá se taková věc ohlásit? Co když je to záměrná provokace? Máme přeci dneska výročí revoluce.“

„Říkáš provokace...?“ Pepa se rozchechtal. „To se ti teda povedlo. To jo.“ Viděli jsme, že v trávě popolezl, rukama šmátral kolem sebe, a pak vítězoslavně vykřikl: „Hele, Jardo, tady je špunt. A čím myslíš, že je cejtit? Čím asi?“

„No to nevím. Neříkej...“

„Jo, právě to ti hlásím. Táhne z něho znojemská Venuše. Chceš si čichnout?“

„Kdyby to byla pěkně vytvarovaná boubelka, asi tak osmnáctka, rád bych, Pepo. A moc rád.“

„Ty prevíte jeden.“ Pepa po soudruhu ve zbrani hodil tím špuntem.

„No a co,“ hájil se tlusťoch, „někdo si tady spokojeně chlastá, a mně žaludek skučí hladý.“

„Kdyby jenom tobě,“ vzdychl Pepa. Kašleme už na to, co říkáš?“

„Říkám, že jo. Ale z keryho bytu to přilítlo?“ Tloušťík se s hlasitým hekáním posadil, položil pušku do trávy a díval se k oknům.

„To je mi fuk, odkud to přilítlo. Radši už dem, než nám na hlavě přistane prázdná flaška,“ napomenul ho Pepa.

„Myslíš, že by si to ti prevíti dovolili?“

„To nevím, ale jeden nikdy neví...“

„To by si mohli zkusit. Takhle bych je.“ Tlusté ruce přitiskly pušku k líci a cílily k oknům.

„Vole, nech toho,“ houkl na něho Pepa.

Muži se zvedli a obezřetně se kolem sebe ještě rozhlédli. Pak se rychle vzdalovali a pažby pušek je tloukly do stehen. Na rohu sídliště se zastavili, chvíli ještě nad něčím gestikulovali, ale potom zabočili do vedlejší ulice.

„Pánové, to bylo tentokrát jenom o fous,“ řekl Tonda a olízl si ruku, na které mu zůstalo pár nezaschlých kapek z rozlitého šampaňského.

„Možná jen o ten ženský...,“ řekl jsem.

„Ten by mi tu nevadil,“ řekl Beďa zasněně. „Na ten jsme si měli připít.“

„Tak na všechny ženské...,“ řekl jsem.

Oddychli jsme si, že jsme se těch dvou strážců socialismu zbavili, znovu jsme sáhli po sektu. Plné sklenky cinkly, Beďa si opatrně stoupl na rozviklanou židli, a naprosto vážně poznamenal: „Teďka už vím, jak bylo za ruské revoluce Kerenskému.“

„Jo, hochu, to nejsi sám,“ řekl Tonda, a já s oběma souhlasil.

TONDA A HRADLÁŘKA

Kučeravý hezoun jménem Tonda se o politiku snad nikdy nestaral. Už v dětství ze všech hraček nejvíce miloval všechny dřevěné i plechové mašinky, bylo proto přirozené, že po ukončení devítiletky šel studovat elektrotechnickou průmyslovku. Po jejím absolvování nejprve pracoval v dílnách, pak musel na vojnu. Tam pro změnu opravoval nákladní auta, ale po vojně se zase vrátil na dráhu a brzy už jezdil jako pomocník mašinfíry. Poněvadž si nepotrpěl na noční vyseďávání po hospodách, měl v posudku, že patří mezi mladou kádrovou zálohu.

V osmašedesátém roce se však mladý Toník nadchl pro Dubčeka a jeho socialismus s lidskou tváří. Na klopě kabátu hrdě nosil odznak lidských práv, a po jednadvacátém srpnu podepsal i petici, požadující odchod intervenčních vojsk z našeho území. Když se ho při politické prověrce soudruzi zeptali, jestli se nechal pomýlit nezodpovědnými lidmi z Dubčekova tábora, odmítl posypat si hlavu popelem.

Tím na mašině Tonda skončil. Pět roků makal jako pomocný dělník v dílnách, až pak mu podnik dovolil rozvážet aspoň uhlí do skladů.

Možná by tam to uhlí rozvážel dodnes, nebýt jisté mladé hradlářky.